

ЗНАННЯ, УМІННЯ І НАВИЧКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Павлик О.

У статті розглядається питання професійної підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ України. Описуються шляхи підвищення рівня готовності перекладачів до їх професійної діяльності. Аналізуються поняття "знання", "уміння", "навички" та розглядається їх взаємозв'язок. Автор визначає професійно значущі для перекладачів знання, уміння і навички, які слід формувати у студентів цієї спеціальності. Стаття має на меті підвищити ефективність професійної підготовки перекладачів.

Наша держава вступає в період перетворень, які обумовлені вимогами часу, передбачають глобалізацію подальшого розвитку та розширення міжнародних зв'язків. Це сприяє зростанню інтересу до ділового спілкування, культури ділової комунікації, проблем навчання іноземної мови.

Німецька мова є однією з найпоширеніших мов міжнаціонального спілкування. Україна підтримує тісні економічні та культурні стосунки з німецько-мовними країнами та обрала шлях євроінтеграції. Розширення міжнародних зв'язків України у різних сферах життєдіяльності, вихід її у європейський освітній простір потребують удосконалення цілей, змісту, методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови.

Актуальність теми обраного нами дослідження зумовлена необхідністю підготовки конкурентно-здатних перекладачів, які досконало володіють іноземними мовами і здатні вступити в комунікацію, співпрацювати із закордонними партнерами, ставить перед методистами, викладачами вищих навчальних закладів певні завдання. Забезпечити їх виконання можна за рахунок удосконалення вищої освіти, яка є основною складовою освітньої системи, про що вказано у законі України "Про освіту" [3]. У ньому зазначається, що вища освіта є однією з важливих ланок духовного і професійного формування особистості в умовах сьогодення. Вища освіта потребує суттєвого реформування з метою збереження її потенціалу, покращення фахової підготовки випускників, приведення змісту освіти у відповідність з найновішими досягненнями сучасної науки.

Метою цього дослідження є удосконалення підготовки майбутніх перекладачів і підвищення рівня їх готовності до професійної діяльності завдяки визначенню професійно значущих знань, умінь і навичок,

Сучасна професійна підготовка фахівців - це складна психолого-педагогічна система із специфічним змістом, наявністю структурних елементів, формами відношень, особливостями навчального процесу, специфічними для даного фаху знаннями, вміннями та навичками. Кожна з цих складових потребує вдосконалення за рахунок детального дослідження.

Перекладачу доводиться слухати і чути, читати і вичитувати, розуміти й інтерпретувати, передавати інформацію, добути ним як з усних, так із письмових джерел, учасникам перекладацької ситуації. Особливо збільшується роль письмової комунікації: це ведення ділового листування, обмін інформацією шляхом використання письмових матеріалів. Це висуває підвищені вимоги до професійної компетентності наших випускників, майбутніх перекладачів. Одним із шляхів реалізації таких завдань є підвищення рівня готовності до професійної діяльності.

Серед складових, що визначають готовність до професійної діяльності, для своїх досліджень ми обрали знання, вміння і навички, хоча й інші складові мають пряме або опосередковане відношення до них.

Для підготовки висококласного спеціаліста необхідна наукова співвіднесеність знань, умінь і навичок. С.Л. Рубінштейн писав: "Засвоєння системи знань, поєднаних з оволодінням відповідними навичками, є основним змістом найважливішим завданням навчання" [9, с. 84].

Ефективному застосуванню знань у конкретних умовах роботи сприяє єдність їх практичної і теоретичної сторін. Цій проблемі були присвячені праці Ю.К.Чабанського, А.О.Вербицького, Б.С.Гершунського, Л.Я.Зоріної, А.М.Матюшкіна, С.Л.Рубінштейна, Т.І.Шамової.

У психології ряд дослідників розглядають уміння й навички як рівні оволодіння тими або іншими діями на основі знань. "Уміння це є перший етап в оволодінні дією, яка завершується навичкою" [8, с. 127]

За теорією Г.С.Костюка [5], кожна дія є сумою більш простих дій. Ці прості дії потрібно виконувати чітко, у заданій послідовності, безпомилково, тобто автоматично (навичка). Він відзначає, що

"уміння - це заснована на знаннях і навичках готовність людини успішно виконувати певну діяльність". У роботах М.Н.Скаткіна уміння розглядаються як засвоєний досвід здійснення різних способів діяльності, що базується на сукупності добутих знань і навичок [11, с. 96].

У словнику СІ.Гончаренка [1, с. 297] зазначається, що "уміння - це здатність належно виконувати певні дії, заснована на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок.

Формування умінь проходить декілька стадій: ознайомлення з уміннями, усвідомлення їх смислу, початкове опанування ними, самостійне і точне їх виконання". Тобто все завершується навичкою.

Навички в навчанні - це "навчальні дії, які набуваються внаслідок їх багаторазового виконання автоматизованого характеру" [1, с. 125]. Дослідники не проводять різкої межі між уміннями і навичками. М.А. Данилов називає уміння знаннями в дії, а навичку дією, окремі компоненти якої внаслідок вправ стають автоматичними [2, с. 197]. У працях К.К.Пла-тонова відзначається, що вміння утворюються на основі раніше набутих знань і навичок [7, с. 80].

Такий тісний взаємозв'язок між цими поняттями та їх значення у підготовці майбутніх спеціалістів створює умови для реалізації завдань дослідження.

Формування умінь (на відміну від навичок) відбувається на основі вправ, що визначаються чітко усвідомленою метою і забезпечують варіативність умов діяльності.

Адже іншомовна мовленнєва навичка, як відзначає О.О.Леонт'єв, це здатність здійснювати ту чи іншу мовленнєву операцію найкращим чином і з оптимальними параметрами [6, с. 83] або, як підкреслює І.А.Зімяя [4, с. 138], це оптимальний рівень досконалості дії операційного аспекту діяльності, у нашому випадку структурно-композиційного.

Ми у своєму дослідженні визначаємо і розуміємо навичку услід за Є.І.Пассовим, Т.С.Сєровою як оптимально виконувану, відносно самостійну мовленнєву дію на операційному рівні, яка завдяки сукупності усіх своїх якостей стає умовою більш складної дії або мовленнєвої діяльності. Навичка як психологічний феномен характеризується певними рисами, до яких належить "єдність автоматизму і свідомості, стійкості і мінливості, фіксованості і лабільності" [10, с. 462].

У своїх дослідженнях ми виходили з того, що знання, які засвоює студент, мають для нього смислову значущість, задовольняють мету, особисті потреби. Тому ми намагаємось у своїй діяльності зробити особливо значущими ті знання, уміння та навички, які є сутністю майбутньої професії перекладача.

Оскільки мова є предметом фахового вивчення у майбутніх перекладачів, то доцільним є забезпечення компетентності, вмінь та навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності, серед яких ми обрали мовленнєві (говоріння, читання, аудіювання, письмо), які формуються у студентів усіх спеціальностей під час навчання іноземної мови, а також ті уміння та навички, які зумовлені специфікою професійної діяльності перекладача. Отже, на нашу

думку, майбутні перекладачі повинні володіти такими професійними вміннями:

- 1) досконале володіння рідною та іноземною мовами;
- 2) доречно застосовувати перекладацькі трансформації, уникати буквалізмів;
- 3) зберігати логічну послідовність та правильно передавати композиційну структуру оригіналу;
- 4) зберігати стиль мовлення, авторський задум перекладеного тексту й одночасно враховувати мовну та мовленнєву норму мови перекладу;
- 5) співвідносити зміст перекладу із реальною дійсністю;
- 6) здатність визначати ступінь повноти передачі змісту залежно від виду перекладу та поставленої мети;
- 7) володіння культурою спілкування та знання міжкультурних відмінностей, ділового етикету;
- 8) постійно підтримувати комунікативну спрямованість перекладу та швидко реагувати на зміни ситуації;
- 9) під час усного перекладу підтримувати високий темп мовлення як обов'язкову умову збереження комунікативної спрямованості.

Визначені нами професійні уміння і навички, які слід формувати у майбутніх перекладачів, необхідно враховувати у навчальному процесі при плануванні заняття, що сприятиме підвищенню ефективності підготовки фахівців цієї галузі.

Поряд із цим, варто в подальшому звернути увагу і на інші складові готовності майбутніх перекладачів до їх професійної діяльності.

Література

1. Гончаренко СІ. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997. - 375 с.
2. Данилов М.А. Процесе обучения // Основы дидактики. - М., 1977. - С 80-82.
3. Збірник законодавчих актів і нормативних документів системи професійно-технічної освіти / ІЗМН. -К.: Укркомункваліфкадри, 1999. - Т.1. - 285 с.
4. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. - М., 1978. -160 с.
5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. - К.: Рад. школа, 1989. -608 с.
6. Леонтьев А. А. Психология речевого общения: Дис. ... докт. психол. наук : 19.00.02. - М., 1974.
7. Педагогічні технології: Навчальний посібник / Падалка О.О., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Т. - К.: Енциклопедія, 1995. - 253 с.
8. Рубинштейн СЛ. Основы общей психологии. - М., 1946. - 596 с.
9. Рубинштейн СЛ. Проблема способностей и вопросы психологической теории. - М.: Педагогика, 1973. - С. 220-235.
10. Рувинский Л.И., Кобылицкий И.И. Основы педагогики. - М.: Просвещение, 1985. - 223 с.
11. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики. - М.: Просвещение, 1984. - 295 с.

KNOWLEDGE AND SKILLS IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS

O. Pavlyk

The article deals with the problem of professional education of future translators in higher educational establishments of Ukraine. The author describes the ways of increasing the level of future translators' readiness to their professional activity, such concepts as "knowledge" and "skills" are analyzed in their interconnection. The author defines professionally significant translators' knowledge and skills, which the students of this specialty should acquire. The article is aimed to improve the professional education of translators.